

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamus teemal “Jätkusuutliku arengu roll tulevastes finantsperspektiivides”

(2005/C 267/04)

29. novembril 2004 otsustas Euroopa Liidu Nõukogu tulevane eesistujariik Luksemburg vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklile 262 konsulteerida Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteega ülalmainitud teemal.

Põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektioon, mis vastutas komitee asjaomase töö ettevalmistamise eest, võttis oma arvamuse vastu 18. aprillil 2005. Raportöör oli pr Sirkeinen ning kaasraportöörid hr Ehnmark ja hr Ribbe.

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee võttis 417. täiskogu istungil 11.–12. mail 2005 (11. mai 2005. aasta istung) vastu järgmise arvamuse 151 poolt- ja 1 vastuhäälega, 8 jäi erapooletuks.

1. Sissejuhatus

1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on varem vastu võtnud ulatuslikke arvamusi Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia kohta. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arutleb käesolevas ettevalmistavas arvamuses vastavalt eesistujariigi Luksemburgi soovile jätkusuutliku arengu ja finantsperspektiivide seose üle; s.t mida saab ja tuleb teha eelarvepoliitikas jätkusuutlikku arengu integreerimiseks ja edendamiseks. Käesolev arvamus on üles ehitatud vastavalt finantsperspektiive käsitleva teatise prioriteetsetele valdkondadele.

1.2 Seos Euroopa Liidu eelarve ja jätkusuutliku arengu eesmärgi vahel on keeruline. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee püüab käesolevas arvamuses kõnealust küsimust valgustada, kuid ei saa siinkohal katta kõiki üksikasju. Seetõttu on oluline koguda ja analüüsida teadmisi ja arvamusi paljudes küsimustes.

1.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on valmis võtma endale aktiivse rolli töö jätkamisel jätkusuutliku arengu osas. Ülalmainituga seoses on komiteel oluline roll talle märtsis 2005 toimunud Euroopa Ülemkogul usaldatud ülesannete täitmisel seoses Lissaboni strateegia elluviimisega. Komitee ülesanne on rajada kodanikuühiskonda ja sidusrühmi hõlmav interaktiivne võrgustik, mis on tõhusa, mitmemõõtmelise (majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnaalane) ja selge hindamise asjakohane platvorm, mis aitab ühenduse poliitika rohujuure tasandil omaks võtta.

2. Komisjoni teatis, mis käsitleb finantsperspektiive 2007–2013

2.1 Oma 10. veebruari 2004. aasta teatise “Ehitades ühist tulevikku — laienuid Euroopa Liidu poliitilised väljakutsed ja eelarvevahendid 2007–2013”⁽¹⁾ esitab komisjon laienuid

Euroopa Liidu prioriteetid ning oma ettepanekud nii finantsnõuete, vahendite, valitsemistava ja uue finantsraamistiku kui rahastamissüsteemi kohta. Järgmiste finantsperspektiivide kolm prioriteeti on:

- siseturu väljakujundamine, eelkõige jätkusuutliku arengu laiema eesmärgi saavutamiseks,
- Euroopa kodakondsuse poliitiline kontseptsioon, mis sõltub vabadusel, õigusel ja turvalisusel rajaneva piirkonna väljakujundamisest, õiguskindlusest ja avalikele hüvedele juurdepääsust, ning
- Euroopa kui globaalne partner, kes edendab jätkusuutlikku arengut ja annab panuse turvalisusesse.

2.1.1 Ettepanek uueks finantsraamistikuks on liigitatud järgmiselt (tabel lisana):

1. Jätkusuutlik kasv

1a. Kasvu ja tööhõivet soodustav konkurentsivõime

1b. Kasvu ja tööhõivet soodustav ühtekuuluvus

2. Loodusressursside, k.a põllumajanduse säilitamine ja haldamine

3. Euroopa Liidu kodakondsus, vabadus, turvalisus ja õigus

4. Euroopa Liit kui globaalne partner

5. Haldus

2.1.2 Komisjon teeb ettepaneku suuremateks kulutusteks 1. prioriteedi raames. Ettepanek on suurendada kohustuste koguassigneeringuid 120,7 miljonilt eurolt 2006. aastal 158,4 miljoni euroni 2013. aastal. Kõnealuse summa peaksid katma maksed, mis on 1,24 % rahvamajanduse kogutulust, kaasa arvatud marginaal 0,10 %.

⁽¹⁾ KOM(2004) 101 (lõplik) (mitteametlik tõlge).

2.1.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee üldiselt toetab oma arvamuses finantsperspektiivide kohta aastatel 2007–2013 teatist, mis on tasakaalustatud ning ühtne, põhinedes kindlal, kaugeleulataval poliitilisel alusel ning sätestades selged ja järjekindlad praktilised poliitilised prioriteedid ja valikud. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et pooldada tuleb ühenduse eelarve omavahendite suurendamist uueks programmeerimisperioodiks 2007–2013 maksimaalselt 1,30 %-ni rahvamajanduse kogutulust, ületades praeguse eelarveraamistiku.

3. Üldised märkused

3.1 Äärmiselt oluline on, et uued finantsperspektiivid, mis on Euroopa Liidu eelarvete raamistikuks aastatel 2007–2013, peegeldaksid selgelt Euroopa Liidu prioriteete, eriti Lissaboni eesmärgi ja jätkusuutlikku arengut. Läbi tuleb viia kulutuste märkimisväärne ümberkorraldamine. Kui kõnealused finantsperspektiivid, arvestades nende suhtelist pikaajalisust, ei juhi Euroopa Liidu arengut õiges suunas, on vähe lootust, et see õnnestub teiste strateegiatega või hilisemate rahaliste kohandustega.

3.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee ei arutle käesolevas arvamuses pikalt omavahendite taseme küsimuse üle, kuna seda tehti põhjalikult eelmises arvamuses, millele viidati punktis 2.1. Siiski on oluline märkida, et tugevate rahaliste vahenditeta ei suuda Euroopa saavutada oma prioriteete ega täita kodanike vajadusi ja ootusi. ELi rahastamisel võib olla kõnealuste eesmärkide saavutamiseks eraldatud koguvahenditele oluline mitmekordistav mõju ning sellist potentsiaali tuleb täiel määral ära kasutada. Praegu on olukord pingeline esiteks netorahastajatest liikmesriikide vaadete, teiseks praeguste peamiste abisaajate, kolmandaks uute liikmesriikide ja nende kodanike poliitiliste kohustuste, ning neljandaks Euroopa Liidu uutele prioriteetidele vahendite eraldamise vajaduse vahel. Komitee rõhutab, et kulutused tuleb ümber korraldada vastavalt Euroopa Liidu prioriteetidele, sõltumata sellest, millise omavahendite taseme kasuks lõpuks otsustatakse.

4. Jätkusuutliku arengu põhimõte

4.1 Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia on rajatud kolme samba — majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnaalase samba omavahelise mõju ja kooskõla tõlgendusele. Jätkusuutliku arengu strateegiaga kaetakse nii kvantitatiivsed kui kvalitatiivsed aspektid. Poliitiliste otsuste tegemisel tuleb samaaegselt arvestada kõigi kolme aspektiga. Poliitika, mis on suunatud peamiselt ühele kõnealustest valdkondadest või muudele poliitikavaldkondadele, peab olema kooskõlas teiste valdkondade eesmärkidega.

4.2 Jätkusuutlikul arengul on pikaajaline ja globaalne aspekt. Põlvkondadevaheline õiglus tähendab, et praegused põlvkonnad ei tohiks elada tulevaste põlvkondade kulul. Globaalselt jaotuv õiglus ei luba meil elada teiste ühiskondade kulul ega nende heaolu arengut või globaalset vaesuse likvideerimist takistades.

4.3 Strateegia tavamääratlus on erinev jätkusuutliku arengu strateegiast, sest see ei määratle eesmärki ega meetmeprogrammi eesmärgi saavutamiseks, vaid selles sätestatakse arengu peaesmärgiks jätkusuutlik areng. Jätkusuutliku arengu puhul ei ole võimalik määratleda lõpppunkti: see ei ole nimelt niivõrd eesmärk kui protsess. Oluline on tagada, et eriti pikaajalised arengud (ja siinkohal eelkõige just pikaajalised arengud) on omavahel kooskõlas ning viiksid kindlalt ülaltoodud kriteeriumide (punkt 4.1 ja 4.2) täitmise suunas. See ongi jätkusuutliku arengu tegelik väljakutse — seda ei saa teostada ainult üksikutele eesmärkidele suunatud poliitikaga, seda ka siis, kui olulised trendimuutused peaksid olema mõõdetavad (näiteks edasiminekud aastatuhande eesmärkide saavutamisel).

4.4 Jätkusuutlik areng nõuab poliitika kooskõlastamist Euroopa Liidu ja riikide tasandil. Kogu jõupingutus koosneb suurema ja väiksema tähtsusega sammudest, ühisest ülesehitusprotsessist, millega võideldakse mittejätkusuutlike arengute vastu ja edendatakse üldiste eesmärkidega kooskõlas olevaid muutusi. Kõnealuse lähenemise üks tõsisemaid väljakutseid on näitajate väljatöötamine, mis kajastaksid arenguid õigesti.

4.5 Praegu keskendub Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia vaid mõnele kõige enam tähelepanu vajavale mittejätkusuutlikule suundumusele meie ühiskonnas, nagu kliimamuutus, transport, rahvatervis ja loodusvarad. Teised küsimused, nagu vaesuse likvideerimine ja elanikkonna vananemine, jäeti algselt kõrvale hilisemaks lisamiseks.

4.6 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on oma varasemates arvamustes tungivalt nõudnud meetmete rakendamist mõnes poliitikavaldkonnas. Kõnealusteks valdkondadeks on era- ja riiklike investeeringute toetamine uude ja puhtasse tehnoloogiasse, uued jõupingutused töö kvaliteedi parendamiseks, hindade määramine nii loodusvarade kasutamisele kui fossiilkütustest sõltumise vähendamise strateegiatele.

4.7 Ükskõik kui oluline kõnealuste valdkondade poliitika on, ei piisa ainult sellest jätkusuutliku arengu eesmärgi saavutamiseks. Jätkusuutlikkuse eesmärk ja kriteeriumid peaksid peegeldama kõigis poliitikavaldkondades. Euroopa Liidu poliitilised otsused peaksid moodustama tervikliku raamistiku.

4.8 Võib-olla on praegu aeg läbi vaadata Euroopa Liidu lähenemine jätkusuutlikule arengule. Jätkusuutliku arengu strateegia eelseisval läbivaatamisel tuleb arutleda selle üle, milline on parim viis jätkusuutliku arengu üldpõhimõtte rakendamiseks.

5. Finantsperspektiivid ja jätkusuutlik areng

5.1 Eelarve struktuuril ja üksikasjalikul sisul on Euroopa Liidu arengusuundadele oluline mõju. Eelarvestruktuuri uuendamine uusi prioriteetseid valdkondi arvestades kujutab endast jätkusuutliku arengu olulisuse tunnustamist. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee loodab, et kõnealune uuendus peegeldub ka eelarve tegelikus rakendamises, mitte ainult uue eelarvestruktuuri sildi all samade asjade samal viisil tegemises.

5.2 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee jagab komisjoni seisukohta majanduskasvu ja tööhõive prioriteetseks muutmise osas Lissaboni strateegia perspektiivis kuni aastani 2010. Kasvu all tuleb mõista majanduskasvu, võttes arvesse Euroopa põhiväärtusi, nagu sotsiaalne hõlvamine, tervishoid ja keskkonnakaitse. Konkurentsivõime ja majanduskasv ei ole iseenesest lõppesmärgid, vaid sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide edendamise vahendid. Probleem on siiski Euroopa Liidu püsivalt aeglasem majanduskasv ja madalam konkurentsivõime teiste peamiste majanduspiirkondadega võrreldes, mis võib ohtu seada nii Euroopa ühiskonnamudeli kui keskkonnaalased väärtused.

5.3 Eelarvet puudutavate otsuste tegemisel tuleb arvestada ka tõsiasja, et sotsiaalne ja keskkonnaalane areng aitavad samuti kaasa majanduskasvu suurenemisele.

5.4 Euroopa Liit ei ole jätkusuutliku arenguga seotud saavutuste osas ühtlane. Liikmesriikide olukord on väga erinev. Mõni liikmesriik on suhteliselt suure majanduskasvu edukalt ühendanud kõrgetasemelise sotsiaalse ja keskkonnakaitsega. Tundub, et erinevate valdkondade arengute vahel on olnud positiivne vastastikune mõju. Samas tundub, et mõned liikmesriigid võitlevad vastupidiste probleemidega, nagu aeglane majanduskasv, raskused sotsiaalprobleemide käsitlemisel ning keskkonnaalase arengu mahajäämus. Uued liikmesriigid on vanade liikmesriikidega võrreldes erinevas olukorras, mida iseloomustab majanduskasv ja selge areng teiste sammaste probleemseid lähtekohti arvestades.

5.5 Laienemine on olnud Euroopa Liidu viimaste aastate muutuste määravaim tegur ning jääb selleks tõenäoliselt ka aastateks 2007–2013, mis on kaetud kõnealuste finantsperspektiividega. On selge, et laienemine avaldab märkimisväärset mõju eelarvele, eriti ühtekuuluvusele tehtavate kulutuste osas. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on arutanud laienemise, ühtekuuluvuse ja rahastamise küsimusi teistes kontekstides. Jätkusuutliku arengu osas on Euroopa Liiduga ühinemine tõsine väljakutse seoses riikliku poliitika arendamisega jätkusuutliku arengu suunas ning osalemisega Euroopa Liidu meetmetes ja kaalutlustes. Pärast ühinemist suunab ühenduse õigustik

ühinenud liikmesriikide keskkonnaalast, tervishoiu- ja sotsiaalvaldkonna ning muude valdkondade arengut jätkusuutlikkusele, kuivõrd õigustik edendab jätkusuutlikku arengut (ei ole õigustikku selgesõnaliselt kaasatud). Suurimad jõupingutused jätkusuutlikkuse suunas tuleb alles teha. Nii rahaliste vahendite kui ekspertteadmiste näol abi pakkuvad toetusprogrammid saavad aidata ning peaksid aitama kõnealustel ühiskondadel areneda jätkusuutlikus suunas.

5.6 Jätkusuutliku arengu strateegia prioriteetseid valdkondi ja teisi punktides 4.4 ja 4.5 mainitud mittejätkusuutlike suundumustega valdkondi tuleb käsitleda ka eelarvepoliitikas prioriteetidena.

5.7 Eelarverida kui selline ei ole enamasti ei "jätkusuutlik" ega "mittejätkusuutlik". Jätkusuutliku arengu mõju sõltub rahastatavate projektide programmide, eesmärkide ja kriteeriumide üksikasjalikust kavandamisest.

5.8 Oluline vahend kindlustamiseks poliitika ühtsust jätkusuutliku arengu eesmärkidega, on mõjuhindamine. Seda on tunnustanud kõik sidusrühmad, kaasa arvatud komisjon, kuid liikumine kõigi oluliste ettepanekute süsteemse, sõltumatu ja pädeva hindamise suunas on olnud aeglane. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee näeb uute finantsperspektiivide ettevalmistamist ja rakendamist võimalusena rakendada süsteemset hindamist lõpuks ka praktikas.

5.9 Mõjuhindamisi peab läbi viima iga rahastatava programmi ning selle eesmärkide osas. Kõnealuses kontekstis tuleks lõpetada eelkõige mittejätkusuutlike tegevuste toetamine, mis on seotud jätkusuutliku arengu strateegias ning Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee arvamustes esitatud valdkondadega. Kooskõlas Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee poolt varem soovitatuga tuleks Lissaboni strateegiasse sisse viia ka jätkusuutliku arengu pikaajalise mõju hindamine.

5.10 Erinevate eelarveridade ja programmide raames rahastatavate projektide väljavalimiseks tuleks kasutada selgeid ja läbipaistvaid kriteeriume, mis peaksid hõlmama jätkusuutlikkuse kriteeriume, nagu projekti mõju keskkonnale, tervishoiule, töökohtade loomisele või kaotamisele ning Euroopa Liidu konkurentsivõimele.

5.11 Erilist tähelepanu peaks pöörama struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi vahendite ning põllumajanduskuludeks ja TEN programmideks eraldatud vahendite kasutamisele. Euroopa Liidu kõnealustes tegevusvaldkondades, mis moodustavad kõige suurema osa Euroopa Liidu kulutustest, peab tegema valikuid, mis on süstemaatiliselt suunatud lahendustele, mis täidavad nii palju kui võimalik jätkusuutlikkuse kriteeriume.

5.12 Kõnealustes valdkondades on vaja paremat kontrolli tulemuste ja kulutatud raha üle. Ei piisa vaid sellest, kui jälgida kulutatud raha hulka ning toimepandud halduseeskirjade rikkumisi. Tegevuste õiges suunas arendamiseks on vaja põhjalikke mõju-uuringuid jätkusuutliku arengu kriteeriumide kohta.

5.13 Ainuüksi pakutud poliitika mõju hindamine ei anna alati täielikku pilti, mille põhjal otsuseid teha. Mõnel juhul on vaja uurida ka tegevusetuse mõju ja hinnata selle tulemusi võrrelduna erinevate võimalike meetmete mõjuga.

6. Märkused finantsperspektiivide prioriteetsete valdkondade kohta

6.1 A) Jätkusuutlik kasv — kasvu ja tööhõivet soodustav konkurentsivõime

6.1.1 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee nõustub kasvu ja tööhõivet soodustava konkurentsivõimet käsitleva komisjoni ettepaneku peamiste eesmärkidega, milleks on ettevõtete konkurentsivõime edendamine täielikult integreeritud ühtsel turul, Euroopa uurimis- ja arendustegevuse ning tehnoloogia-valdkonna tugevdamine, Euroopa ühendamine Euroopa Liidu võrgustike abil, hariduse ja koolituse kvaliteedi ning sotsiaalmeetmete kava parendamine ning Euroopa ühiskonna abistamine muutuste prognoosimisel ja juhtimisel.

6.1.2 Siinkohal soovib Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee eriti rõhutada teadmiste, uurimis- ja arendustegevuse ning uue tehnoloogia keskset rolli. Kõnealusele valdkonnale tegeliku rõhu asetamisega ja piisavate vahendite võimaldamisega on Euroopal ainulaadne võimalus suurendada tootlikkust, konkurentsivõimet, majanduskasvu ja tööhõivet tiheda konkurentsitingimustes muu maailmaga ning samuti vähendada survet keskkonnale ja loodusvaradele inimeste vajadustele ökoloogiliselt säästlike tehnoloogiliste lahenduste leidmise teel, millega kindlustatakse inimeste tervis ja julgeolek.

6.1.3 Nagu rõhutati ka hiljutisel EMSK ja komisjoni koostööna korraldatud 14.–15. aprillil toimunud sidusrühmade jätkusuutliku arengu foorumil, on jätkusuutlik areng üks Euroopa Liidu üldistest eesmärkidest, mis nõuab süstemaatilisi ja pikaajalisi jõupingutusi majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnaalaste teadusuuringute ja arendustegevuse vallas. Mitmed Euroopa Liidu ülikoolid ja teadusasutused on loonud võrgustikke, teostamaks jätkusuutliku arengu koordineeritud teadusuuringuid. Finantsperspektiivid annavad väärtusliku võimaluse kõnealuste ning muude algatuste toetamiseks.

6.1.4 Vaid kaks näidet — järjest suurenev globaalne konkurents õli ja nafta osas ning selle mõju hindadele — selgitavad vajadust arendada uusi materjale, tootmisprotsesse ja üldisemas mõttes säästlikumaid tehnoloogiaid.

6.1.4.1 Seetõttu kinnitab Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee oma varasemat toetust Euroopa teadusruumi puudutavatele komisjoni ettepanekutele, kahekordistades rahalist panust 7. raamprogrammile ning käivitades keskkonnatehnoloogia tegevuskava. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee käsitleb jätkusuutliku arengu aspekti ka oma tulevastes arvamustes 7. raamprogrammi ja eriprogrammide kohta.

6.1.5 Finantsperspektiivide kõnealuses osas, mis katab lisaks uurimis- ja arendustegevusele ka TEN valdkonda, on vaja pöörata erilist tähelepanu energeetikale ja transpordile. Prioriteetseks peab pidama tehnoloogiate arendamise ja taastuvate energialiikide, energia tõhususe ja puhta energia lahenduste turule toomise toetamist. TEN-T projektid, mis ainult suurendavad vedude mahtu, ei vasta jätkusuutlikkuse põhimõttele.

6.1.6 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on mitmes arvamuses rõhutanud, et eelkõige vajavad lisajõupingutusi transpordi- ja energeetikavaldkond, suunamiseks nende arengut jätkusuutlikkuse suunas. Ka komitee on teinud ettepaneku poliitilisteks meetmeteks kõnealuses valdkonnas. Teatistes finantsperspektiivide kohta ei selgitata, kas kõnealuse eesmärgi saavutamiseks kavatsetakse eraldada piisavad vahendid.

6.1.7 Valmistades Euroopa Liitu ette tiheda konkurentsiga globaalseks kogukonnaks, tuleb finantsperspektiivides tegeleda kahe vastandliku väljakutsega: ühelt poolt suure tööpuudusega enamikus Euroopa Liidu liikmesriikides, teisalt vajadusega suurema hulga inimeste järele tööturul lähitulevikus. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on juba esitanud soovitusi kõnealuste teemade kohta mitmes hiljutises arvamuses teemadel “Tööhõivepoliitika: EMSK roll laienemise järel ja Lissaboni protsessi perspektiivis”, “Ettevõtete konkurentsivõime” ja “Lissaboni strateegia rakendamise parandamine”.

6.1.8 Eriti sooviks Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee näha uut lähenemist elukestvate õppele, kuna tegemist on nii tööhõive parendamise kui suurema teadlikkuse kujundamise vahendiga jätkusuutliku arengu perspektiivide osas. Elukestev õpe tundub olevat üks peamisi puuduvaid lülisid Lissaboni strateegia rakendamise jõupingutustes. Tõsine pühendumine jätkusuutlikule arengule nõuab kõnealuses valdkonnas nii koostööd tööturu osapoolte vahel kui rahalisi lisapanuseid liikmesriikidelt.

6.2 B) Majanduskasvu ja tööhõivet soodustav ühtekuuluvus

6.2.1 Ühtekuuluvus on oluline integratsiooniprotsessi süvendamiseks. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tunnustab komisjoni püüdu keskenduda ühtekuuluvusmeetmetes uuesti jätkusuutliku arengu eesmärkidele.

6.2.2 Ühtekuuluvuspoliitika peaks olema suunatud majandusliku tulemuslikkuse suurendamisele ning, arvukamate ja paremate töökohtade loomisele, koondades kasutamata vahendeid. Euroopa Liidu rahalisi vahendeid ei peaks kasutama raskustes olevate ettevõtete toetamiseks viisil, mis moonutab konkurentsi või ainult paigutab töökohti Euroopa Liidu ühest piirkonnast teise. Meetmed peaksid keskenduma uute, jätkusuutlike töökohtade, suurema konkurentsivõime, inim- ja füüsilise kapitali, siseturu tugevdamise ja tööjõu liikuvuse parendamise toetamisele.

6.2.3 Toetama peaks vahendite koondamist mahajäänud piirkondadesse (sihtala 1) ning vahendite paremat sobivust Euroopa Liidu üldiste strateegiliste eesmärkidega jätkusuutliku arengu raamistikus. Siseturu sügavamaks integreerimiseks on hädavajalik panna suuremat rõhku ka piiriülesele koostööle.

6.2.4 Laienemise statistilise mõju tõttu on vaja üleminekupeerioid piirkondades, mille SKP ühe elaniku kohta on kõrgem kui 75 % ühenduse keskmisest. Toetusi peaks siiski järk-järgult vähendada.

6.2.5 Ka siin tuleks kasutusele võtta selged kvalitatiivsed testid. "Brüsselist" saadavaoleva rahastamise tõttu on kavandamiseks kasutatud märkimisväärset mahus vahendeid, mida oleks saanud kasutada palju tõhusamalt. Samuti ei ole piirkondliku kavandamisega Euroopas töökohti alati loodud.

6.2.6 Vaja on rohkem kohalikul ja piirkondlikul tasandil võetavaid jätkusuutliku arengu erimeetmeid. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib, et ühtekuuluvusprojekte ei peaks hindama mitte ainult majanduskasvu ja tööhõive, vaid ka pikaajalise mõju seisukohalt piirkonna jätkusuutlikule arengule.

6.3 Loodusressursside säilitamine ja haldamine

Ühine põllumajanduspoliitika (CAP)

6.3.1 Komitee arvamus ühise põllumajanduspoliitika tuleviku kohta (?) sisaldab Euroopa Liidu põllumajandussektoris rakendatud erinevate ümberkujundusmeetmete üksikasjalikke kirjeldusi ja analüüsi ning selles viidatakse jätkusuutliku põllumajanduse keerulisele olukorrale Euroopas globaliseerunud turgude kontekstis. Kõnealus arvamuses märgib komitee, et reformidele on alati eelnenud kriitika ja arutelud, milles kaheldakse põllumajanduskulude tasakaalustatuses ja sotsiaalses õigluses ning nende keskkonnanalastes järeelmõjudes. Luksemburgi reform kõnealuseid arutelusid ei lõpeta.

6.3.2 Ülalmainitu ärgitas komisjoni esitama mitmeid ettepanekuid, juhtimaks põllumajanduskulutusi suuremale jätkusuutlikkusele. Näiteks soovitas endine põllumajandusvolinik Fischler algselt ülemmäära ning seejärel järjest kahaneva abi sisseviimist, et kindlustada toetuse õiglasem jaotumine. Volinikud McSharry ja Fischler kasutasid mitmel juhul kehtivaid õigusakte arvestamata ka otsetoetuse kohustusliku sidumist keskkonnanalaste

piirangutega, et hinnata rahastamise mõju keskkonnale. Kõnealus ettepanekud nõukogus enamuse heakskiitu siiski ei saanud.

6.3.3 2003. aasta suvel vastuvõetud põllumajandusreform annab liikmesriikidele tootmistoetuste sisseviimisel otsemaksete rakendamiseks kaks võimalust: tootmistoetused, mis põhinevad praegustel toetustel, või tootmistoetused, mida arvutatakse täielikult või osaliselt põllumajandusettevõtte suuruse alusel (nn piirkondadeks jaotamine).

6.3.4 Kummalgi juhul ei ole veel tehtud kohustuslikkuse siduda tulevikus makset töökohtade säilitamise ja/või loomise. Jätkusuutlikkuse arutelu taustal käivitab kõnealus muudatus ühiskonnas tõenäoliselt uue arutelu, samuti nagu teemaga seotud keskkonnanalaste aspektide küsimus.

6.3.5 Tingimused, mille täitmist põllumeestelt eeldatakse, ei lähe eriti palju kaugemale vastavusest kehtivatele õigusaktidele. Tegemist on tõsiasjaga, mis reformi sisseviimisel riiklikesse poliitikatesse on mõnes liikmesriigis tekitanud juba ägedaid vastuolusid.

6.3.6 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele on selge, et riigi rahade ülekandmine peab alati olema seotud üldise hüvanguga. Maksed peavad olema õigustatud, tagatud ja ühiskondlikult vastuvõetavad. Ideaalis peaksid ühine põllumajanduspoliitika ning Göteborgi ja Lissaboni strateegiates toodud jätkusuutlikkuse eesmärgid (töökohtade loomine, sotsiaalse õigluse edendamine, keskkonnakaitse) olema omavahel selgelt seotud; praegu ei ole kõnealus seos veel vähemalt enamiku kodanike jaoks märgatav. Tõenäoline on, et kõnealus muutus käivitab ka edaspidiseid arutelusid niisuguste maksete üldise mõttekuse ning põllumajandustootjate rolli üle kõnealuste eesmärkide realiseerimisel. Põllumajandustootjate ja loomakasvatajate tahte vastaselt läbiviidud ühise põllumajanduspoliitika reformi vahendamisel tuleks püüelda jätkusuutlike põllumajanduslike perekonnaettevõtete tugevdamisele Euroopas, mis annaks reformile avalikkuse silmis õiguspärasuse.

6.3.7 Maksed ühise põllumajanduspoliitika esimesest sambast, eriti otsemaksed, on paljudele põllumajandusettevõtjatele kahtlemata elulise tähtsusega. Siiski ei ole toodanguga sidumata otsemaksetel mingit poliitilist mõju, suunamaks põllumajandusettevõtjaid säästvale tootmisele, vaid tegemist on vahendiga sissetuleku toetamiseks, millest ei saa kõik põllumajandusettevõtjad isegi võrdset kasu.

6.3.8 Teisest sambast — maaelu arengu toetus — toimub rahastamine ainult juhul, kui toetuse taotlejad vastavad ühenduse tasandil väljatöötatud programmides sätestatud selgelt määratletud nõudmistele. Kõnealus programmid on nt põllumajandus-keskkonnanalased programmid, mahepõllunduse toetamine, põllumajandustegevuste mitmekesistamine (nt toor- saaduste töötlemise ja müügi edendamine) ning väikeste ja mikroettevõtete toetamine maapiirkondades.

(?) ELT C 125, 27.5.2002, lk 87-99.

6.3.9 Kõnealus kontekstis on asjakohane uue põllumajandusvolinik Fischer Boeli 20. jaanuaril 2005 Berliinis Rohelise nädala avakõnes tehtud üleskutse muuta maaelu areng Lissaboni strateegia võtmeosaks. Samuti on märkimisväärne voliniku kabineti märkus, et samal ajal kui esimese samba raames tõenäoliselt eriti palju töökohti ei looda, nähakse maaelu arendamise poliitikas märkimisväärset potentsiaali. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee on seisukohal, et palju aitaks kaasa see, kui komisjon teostaks võimalikult kiiresti uurimusi põllumajanduspoliitika nii keskkonnavalase kui sotsiaalse samba tõenäolise mõju kohta.

6.3.10 Praegu arutusel olevas uues määruse projektis maaelu arengu kohta nähakse kõnealus valdkonnas ette rohkem tegevusi (nt NATURA 2000 piirkondade rahastamine ja LEADER+ programm). Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tervitab tendentsi, et maaelu areng on muutumas järjest olulisemaks poliitiliseks vahendiks põllumajandustootjate juhtimisel jätkusuutlikkuse suunas.

6.3.11 Komisjoni plaanides aastateks 2007–2013 nähakse siiski ette maaelu arenguks mõeldud eelarve säilitamist senisel tasemel. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee tähendab see tema eesmärgi arvestades, et maaelu areng on Euroopa Liidu finantsperspektiivides alarahastatud.

6.3.12 Arvestades maaelu arengu meetmete keskset tähtsust jätkusuutlikkuse debatis, ei mõista komitee praegust nõukogu arutelu kõnealuse valdkonna kulutuste kärpimise osas, mille algatasid kuus netorahastajast riiki.

6.4 Euroopa Liidu kodakondsus, vabadus, turvalisus ja õigus

6.4.1 Eurooplastele tõelise vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva piirkonna tagamiseks on vaja Euroopa Liidu tasemel meetmeid nii tõhususe saavutamiseks kui finantskohustuste jagamiseks. Ümberasujate edukas integratsioon on nii sotsiaalse ühtekuuluvuse küsimus kui majandusliku tõhususe eeltingimus. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee toetab Euroopa Piiri ameti rajamist, ühist varjupaiga- ja rändepoliitikat, Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikke või äsja Euroopa Liidu liikmesriikidesse saabunud kolmandate riikide kodanikke puudutavaid meetmeid ning ebaseadusliku sisserände tõkestamist ja ebaseaduslike elanike tagasisaatmist.

6.4.2 Euroopa Liidu oluliseks väljakutseks on kuritegevuse ja terrorismi ennetamine ning nende vastu võitlemine. Meie ühiskonna haldusala, sotsiaalse ja majandusliku jätkusuutlikkuse eeltingimuseks on piisavate vahendite olemasolu, pööramaks tähelepanu turvalisuse vajadusele.

6.4.3 Igapäevaelu, kaasa arvatud igapäevaste vajaduste ohutus ja turvalisus, on eurooplastele olulise tähtsusega. Kodanikud eeldavad Euroopa Liidult kõrgetasemelist kaitset loodusõnnetuste, tervishoiu- ja keskkonnavalaste kriiside ja muude suurte õnnetuste ohu eest. Keskkonnas või toidus sisalduvatest ohtlikest ainetest tulenevad ohud ning eriti energeetika ja transpordi ohutus- ja turvalisuse standardid vajavad pidevat tähelepanu ning Euroopa Liidu tasandil võetavaid meetmeid.

6.4.4 Kindlustada tuleb peamiste üldhuviteenuste, nagu tervishoiu ja hariduse, energia, transpordi ja sidevahendite piisav tase. Tarnete füüsiline ohutus on mõnel juhul, nagu energeetika ja transport, oluline aspekt siseturu arendamisel ning mitme- ja kahepoolse kaubanduse ja muude välissuhete korral.

6.4.5 Jätkusuutlik areng võib üldiselt tänu üksikute kodanike ja rühmade teadlikkusele, suhtumisele ja tegudele, mida ei saa mitte kunagi enam asendada üksnes ülevalt poolt allapoole suunatud, meie süsteemide, organisatsioonide ja institutsioonide poolsete meetmetega. Euroopa võib olla uhke oma hästi-organiseeritud ja toimiva ühiskonna, kaasa arvatud haritud ja aktiivselt osalevate kodanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide arenenud struktuuride üle. Euroopa Liit on võib-olla parim võimalik kultuuriline kasvupinna edasisele jätkusuutlikule arengule.

6.4.6 Laienemine on veelgi suurendanud kultuuride mitmekesisust Euroopas. See võib rikastada igaühe elu, kuid vastastikuse mõistmise soodustamiseks on vaja teha jõupingutusi. Samuti on vaja toetada majandusala, poliitiliste ja igapäevaelu teadmiste ja kogemuste jagamist, kaasa arvatud jätkusuutliku arengu suunas liikumist puudutavate teadmiste ja kogemuste osas. Kasusaajateks ei oleks mitte ainult uued liikmesriigid, vaid kogu Euroopa ja selle kodanikud.

6.5 Euroopa Liit kui globaalne partner

6.5.1 Johannesburgis toimunud ÜRO jätkusuutliku arengu tippkohtumisel näitas Euroopa Liit ennast dünaamilise ja tulemustele suunatud osavõtjana. Uute jõupingutuste alustamisega vee ja energia algatuste näol (soovi avaldanute partnerlus), saavutas Euroopa Liit suure poolehoidu.

6.5.2 ÜRO tasandil tehakse edusamme Johannesburgi kohtumise 52-leheküljelise tegevuskava rakendamisel. Tegemist on aeganõudva protsessiga, milles osalevatel riikidel on oma lubaduste ja kavade täitmisega suuri raskusi.

6.5.3 Euroopa Liit peab täitma tippkohtumisel endale võetud kohustusi ja juhtrolli. Seda peavad peegeldama ka finantsperspektiivide rahaeraldused.

6.5.4 Eelkõige peab Euroopa Liit andma suurema tõuke jõupingutustele vähim arenenud riikides, keskendudes põhivajadustele, nagu vesi, energia, tervishoid, ohutu toit, põhiharidus ja koolitus ning põllumajanduse arendamine.

6.5.5 Euroopa Liidu üksikud liikmesriigid on välja töötanud ambitsioonikaid vähim arenenud riikide, eriti Aafrika riikide, toetusprogramme. Kõnealustest arenguprogrammidest ülevaate saamiseks ja nende rakendamiseks on vaja paremat kooskõlastust Euroopa Liidu ja riikide tasandil. AKV (Aafrika, Kariibi mere ja Vaikse ookeani piirkond) riikides rakendatud Cotonou programm on osutunud väärtuslikuks vahendiks tööturu osapoolte ja organiseeritud kodanikuühiskonna kaasamisel.

6.5.6 Jätksuutlik areng on kõnealustesse arenguprogrammidesse mõnevõrra integreeritud. Vastavalt Johannesburgis vastu võetud tegevuskavale tuleb jätksuutlik areng seada keskele kohale.

6.5.7 Jõupingutuste kooskõlastamise tõhustamiseks ja jätksuutliku arengu mõõtmise tugevdamiseks soovib Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee edasisi Euroopa Liidu algatusi, eelkõige moodustades "soovijate koalitsiooni" seoses konkreetsete arenguküsimustega, nagu vesi, energia, ohutu toit ja tervishoid.

7. Järeldused

7.1 Eelarvestruktuuri uuendamine uusi prioriteetseid valdkondi arvestades kujutab endast jätksuutliku arengu olulisest tunnustamist. Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee loodab, et kõnealune uuendus peegeldub ka eelarve tegelikus rakendamises, mitte ainult uue eelarvestruktuuri sildi all samade asjade samal viisil tegemises. Komitee rõhutab, et kulutused tuleb ümber korraldada vastavalt Euroopa Liidu prioriteetidele, sõltumata sellest, millise omavahendite taseme kasuks lõpuks otsustatakse.

7.2 Äärmiselt oluline on, et uued finantsperspektiivid, mis on Euroopa Liidu eelarvete raamistik aastateks 2007–2013, peegeldaksid selgelt Euroopa Liidu prioriteete, eriti Lissaboni eesmärke ja jätksuutlikku arengut. Läbi tuleb viia kulutuste märkimisväärne ümberkorraldamine. Kui kõnealused finantsperspektiivid, arvestades nende suhtelist pikaajalisust, ei juhi Euroopa Liidu arengut õiges suunas, on vähe lootust, et see õnnestub teiste strateegiate või hilisemate rahaliste kohandustega.

7.3 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee jagab komisjoni seisukohta majanduskasvu ja tööhõive prioriteetseks muutmise osas Lissaboni strateegia perspektiivis kuni aastani 2010. Kasvu

all tuleb mõista majanduskasvu, võttes arvesse Euroopa põhiväärtusi, nagu sotsiaalne hõlvamine, tervishoid ja keskkonnakaitse. Konkurentsivõime ja majanduskasv ei ole iseenesest lõppeesmärgid, vaid sotsiaalsete ja keskkonnaalaste eesmärkide edendamise vahendid. Probleem on siiski Euroopa Liidu püsivalt aeglasem majanduskasv ja madalam konkurentsivõime teiste peamiste majanduspiirkondadega võrreldes, mis võib ohtu seada nii Euroopa ühiskonnamuudeli kui keskkonnaalased väärtused.

7.4 Jätksuutliku arengu strateegia prioriteetseid valdkondi ja teisi punktides 4.4 ja 4.5 mainitud mittejätksuutlike suundumustega valdkondi tuleb käsitleda prioriteetidena ka eelarvepoliitikas.

7.5 Eelarverida kui selline ei ole enamasti ei "jätksuutlik" ega "mittejätksuutlik". Jätksuutliku arengu mõju sõltub rahastatavate projektide programmide, eesmärkide ja kriteeriumide üksikasjalikust kavandamisest.

7.6 Oluline vahend kindlustamiseks poliitika ühtsust jätksuutliku arengu eesmärkidega, on mõjuhindamine. Mõjuhindamisi peab läbi viima iga rahastatava programmi ning selle eesmärkide osas. Kõnealuses kontekstis tuleks lõpetada eelkõige mittejätksuutlike tegevuste toetamine.

7.7 Erinevate eelarveridade ja programmide raames rahastatavate projektide väljalimiseks tuleks kasutada selgeid ja läbi paistvaid kriteeriume, mis peaksid hõlmama jätksuutlikkuse kriteeriume, nagu projekti mõju keskkonnale, tervishoiule, töökohtade loomisele või kaotamisele ning Euroopa Liidu konkurentsivõimele.

7.8 Erilist tähelepanu peaks pöörama struktuurifondide ja ühtekuuluvusfondi vahendite ning põllumajanduskuludeks ja TEN programmideks eraldatud vahendite kasutamisele. Euroopa Liidu kõnealustes tegevusvaldkondades, mis moodustavad kõige suurema osa Euroopa Liidu kulutustest, peab tegema valiku, mis on süstemaatiliselt suunatud lahendustele, mis täidavad nii palju kui võimalik jätksuutlikkuse kriteeriume.

7.9 Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee soovib eriti rõhutada teadmiste, uurimis- ja arendustegevuse ning uue tehnoloogia kesket rolli. Kõnealusele valdkonnale tegeliku rõhu asetamisega ja piisavate vahendite võimaldamisega on Euroopal ainulaadne võimalus suurendada tootlikkust, konkurentsivõimet, majanduskasvu ja tööhõivet tiheda konkurentsi tingimustes muu maailmaga ning samuti vähendada survet keskkonnale ja loodusvaradele inimeste vajadustele ökoloogiliselt säästlike tehnoloogiliste lahenduste leidmise teel, millega kindlustatakse inimeste tervis ja julgeolek.

Brüssel, 11. mai 2005

Euroopa majandus- ja sotsiaalkomitee

president

Anne-Marie SIGMUND

LISA 1

Järgmine muudatusettepanek lükati küll tagasi, ent enam kui veerand hääletanutest andsid sellele oma poolthääle:

Punkt 4.5

Muuta järgmiselt:

“Praegu keskendub Euroopa Liidu jätkusuutliku arengu strateegia vaid mõnele näiliselt kõige enam tähelepanu vajavale mittejätkusuutlikule suundumusele meie ühiskonnas, nagu kliimamuutus, transport, rahvatervis ja loodusvarad. Teised küsimused, nagu suure vaesuse ja viletsuse likvideerimine ja elanikkonna vananemine, jäeti algselt kõrvale hilisemaks lisamiseks. vanuseklassidega seotud suurte muutuste samaaegne käsitlemine. Üks kesketest muudatustest, mida muudab vajalikuks ja võimaldab jätkusuutliku arengu strateegia ongi just asjaolu, mille kohaselt me vabaneme tavapärasest arusaamast prioriteetidele, ilma et kõnealuse asjaolu nimel relvad maha paneme ka valdkonniti tegutsemise vajaduse ees.”

Motivatsioon

Tegemist on ettepanekutega, millel on sama eesmärk: teha ettevalmistavast arvamusest veelgi selgemaks need peamised kultuurilised muudatused, mis vajavad ja toetavad jätkusuutliku arengu strateegiat ja mõistet.

Märkimaks ära seda, et nimetatud kultuurilised muutused on ühiskonnas üksikisiku tasandil juba olemas, mis juhul kui poliitika ja institutsioonid (sh finantsperspektiivid) seda toetavad, aitavad jätkusuutliku arengu strateegia tegelikult tööle rakendada ilma, et halvimald kartused muutuste osas reaalseks muutuvad.

Hääletustulemus:

Poolthääli: 51

Vastuhääli: 54

Erapooleteid: 26
